



ORKESTER v domu spletih v Sloveniji. Vsi so ob vid. Več o tem zavodu je na drugem mestu v tej številki.

Ne bo dolgo, ko bo Nemčija spet vodilna država v Evropi

Francija se sprijaznila za sprejem novega rajha v zapadno-evropsko unijo.—Boj za in proti oborožitvi bonnske "demokratične" republike

Ameriški in angleški strategi so med sabo dognali, da z zapadno-evropskim blokom, kar se potenčne vojne sile tiče, ne bo nič, ako se ne pritegne vanj tudi zapadne Nemčije. V Washingtonu in v Londonu dvomijo, da bo Francija še kdaj velesila — namreč v militarističnem pogledu. V drugi svetovni vojni se je izredno slabo izkazala.

Kako se bo v tretji? O tem so sicer mnenja različna, toda kar se ameriških vojnih strategov tiče, menijo, da se ni v slučaju vojne z Rusijo na francosko ormaro prav nič zanesti. Na eni strani je med francoskim proletariatom "preveč" komunistov, ki bi bili v slučaju vojne zmožni armado demoralizirati, na drugi strani pa ni navdušenja za še kako vojno.

Nemci poklicni vojaki

Isti takozvani naši in angleški vojni veščaki pravijo, da le Nemci bi bili kos zaježiti invazijsko sovjetske armade, ali pa jo napasti kakor so jo l. 1941, kajti da le Nemci so zares dobrivaki, iznajdljivi, bojeviti, prvo-vrstni v strategiji in vojaško izvezbani v vsakem drugem oziru.

Njihov argument dalje je, da bi se Nemci lahko sami oborožili, dočim Francozi, Belgijci in Nizozemci pričakujejo, da jih bomo mi, na naše stroške. In res je kongres v ta namen dolobil že nad milijardo dolarjev. A vprašanje, kaj z zapadno Nemčijo, ki jo ima pod kontrolo anglo-ameriški blok, to se vedno ni rešeno.

Francija v strahu pred novo invazijo

Ena glavnih ovir, da še ni prislo do tesnejše zvezne med Zed. državami in Nemčijo, je Francija. Cim kak važen ameriški vojni poveljnik poudarja v kakem dnevniku, v tedniku ali v mesečni reviji, da je treba za obzidje proti boljševizmu oborožiti Nemčijo, se v Franciji zdrnejo, češ, kako pa veste, da nova militarizirana Nemčija ne bo udražila najprvo po nas?

Mar ni to že dvakrat storila? In tudi prej že nekajkrat? In ali ne bo nova, militarizirana Nemčija, sklenila morda pakt z Rusijo, kakor je enega po prvi svetovni vojni v Rapalu in druga v Berlinu in v Moskvi tik.

Ali vam je naročina poteckla...?

Tekoča številka Proletarca je

2191

Ako je številka tuk VASEGA imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročina poteckla za toliko tednov kolikor je številka v vsem oklepaju nižja od gornje. Prosimo, obnovite jo!

Prihranite nam s tem pri delu in na poštini!

IGRAČKANJE Z DIPLOMATI NA OBENH STRANEH "ŽELEZNEGA ZASTORA"

Ameriški generalni konzul Angus Ward v Mukdenu v Manžuriji je bil zaprt nad mesec dni. Z njim vred so kitajski komunisti vrgli v ječ štiri njegove pomocnike.

Diplomat Angus Ward je lingvist. Zna kitajsko in rusko, govori tudi v raznih kitajskih narečjih in obvlada poleg svojega jezika tudi francoščino. On je — kot tu pravimo, poklicni diplomat.

Niti na misel ni prišlo Američanu — komurkoli izmed njih, da si bi kdo Kitajcev na uradnem mestu drznil poslati kakega ameriškega uradnika v zapor. A se je taka nezgoda le dogodila, ne samo v Mukdenu temveč tudi v Šangaju.

Ameriška vlada si je dolgo prizadevala, da bi Warda novi kitajski režim izpustil, a ob enem ji je bila to zelo neljuba zadeva.

Ker ni uspela direktno — naša vlada namreč ne priznava nove komunistične kitajske vlade za veljavno — je državni tajnik Dean Acheson apeliral na 30 držav, všečki na Sovjetsko zvezo, po radiu, naj posredujejo, da se mednarodno pravo, ki ščiti diplomatične zastopnike štrom sveta, obvarjuje tudi pod novim kitajskim režimom.

Morda vsled apela, morda ne — vseeno — generalni konzul Angus Ward s svojim osebjem vred je bil izpuščen iz zapora in poslan nazaj v Zed. države. Baje je v njegov prilog posredovala sovjetska vlada v Moskvi.

Mandžurska vlada, podložna kitajski centralni vladi, pravi, da je bil Ward obsojen v zapor zato, ker je oklopotal nekega svojega kitajskoga uslužbenca.

Da-l je to storil ali ne, tegi mi ne vemo. Vemo, pa, da so imperialistične sile Kitajce kločutale in tudi pobijale, da so njihovi oficirji posiljevali Kitajce, toda noben kitajski policijski jih ni smel arretirati. Niti niso smela kitajška sodišča tirati zločinstev obdolžene Američane, Angleže, Francoze, Ruse, Nemce in Japonce pred sodiščem. Morali so biti sojeni pred sodiščem svojih dežel, ki so obstajala na Kitajskem.

Kitajci so se temu zoperstavljali, vpravili so bolgarsko vstajo proti evropskemu in ameriškemu imperializmu — a ni nič pomagalo. Bili so poraženi.

Ni pa bila poražena kitajska ljudska masa, čeprav se je premoti orožja morala udati.

Kitajci so bili skozi stoletja naučeni misliti, da čim pride bel človek mednje, mu je že po prirodi udano ukazovati in ukazovati in Kitajci pa morajo ubogati.

To tradicijo je razbila Japonska, ker je azijatom dokazala, da v vojnah tudi rumena plemena lahko zmagujojo. Ugled belopoltnih je vsled tega silno padel ne samo na Kitajskem temveč tudi na Filipinah, v Indoneziji, v Indokini, v Indiji itd.

Ker Kitajci našega konzula Warda v Mukdenu niso hoteli izpustiti, so se oglašali kongresniki, senatorji, stari člani Ameriške legije ter razni žurnalisti in radio-komentarji z zahtevo, naj uderemo na Kitajsko ter konzula osvobodimo — sploh, da naj v duhu Trumanove doktrine kitajske "komuniste" namlatimo in v ta namen pooblastimo generala MacArthurja, češ, da bo on z lahkoto obnovil japonsko armado ter jo poslat na Kitajsko v pomoč naši invazijski armadi.

A v državnem departmantu niso tako vročekrni.

(Konec na 4. strani.)

CIO bojeven v rušenju levičarskih unij

Kot je bilo tu že komentirano,

je bila prošla konvencija CIO v Clevelandu popolnoma zmaga za desničarje, katerim načeljujeta konservative Philip Murray in pa predsednik unije avtih delavcev Walter Reuther. Slednji velja v CIO za intelektualnega vodjo in radikalizmu, se je učil v socialistični šoli ter tudi med komunisti, dasi med slednjimi ni bil nikoli aktivен.

Na prošli konvenciji CIO so bile vzete na rešeto vse unije z levičarskim vodstvom. Ze pred konvencijo je eksekutiva CIO sklenila — oziroma že dolgo prej, da morajo ven, oziroma da se jih naj "reorganizira" v skladu s programom, ki ga zastopa CIO.

Takovane levičarske unije CIO — deset vseh skupaj — so štele pred konvencijo blizu pol milijona člupov.

Eksekutiva CIO je obdolžila devet njih voditeljev, da se sledno drže linije (narekovane jimi takške) komunistične stranke namesto, da se bi ravnali in delati po sklepih konvencije ter

lov, nekatere so bile razbite in nastale so tožbe za jurisdikcijo nad imovino in za pravico kolektivnega pogajanja. Namreč ali ima tako pravico prejinja unija, ali ona, ki jo je določila konvencija CIO v nadomestitev prejšnje.

Zelo na razniju je bila že več let unija delavcev v tovarnah za izdelovanje poljedelskih strojev (Farm Equipment Workers). To je eksekutiva CIO razpustila že pred par leti z dekretem, da se mora združiti z unijo avtih delavcev. Odbor FEU je zahteval razvoj.

Toda mogočna unija avtih delavcev je napravila uniju FE toliko škodo, da ji ni kazalo druga krog ali se podatki ali pa iskati kako drugo zaščito. Tako se je združila z United Electrical Workers.

Konvencija CIO je sklenila obe nadomestiti z "reorganizirano" unijo v istih obratih in pritegnila na svojo stran takoj v začetku tisoče njunih članov.

Dogodili so se vsled tega pretepi na sejah posameznih loka-

Zivilski problem po svetu vsled naglega višanja prebivalstva

Prebivalstvo po svetu naraste vsakih 24 ur 57,000 duš, ali 20,000,000 vsako leto. Mnogo del je že dolgo dobo preobljenih, toda se po naravnem zakonu množi tudi v takih krajih v katerih je porodna kontrola priljivo v rabi.

Organizacija Združenih narodov ima poseben odsek, ki se posreduje s problemom prebivalstva z ozirom na živilska vprašanja. V njemu je zastopan 58 članic OZN.

Ta odsek zbira statistiko o agrikulturi v posameznih deželah, o množini pridelkov, o številu prebivalstva in njegovem naraščanju in trgovini.

Na vsem svetu je sedaj okrog 2,100,000,000 ljudi. Ceni se, da ima največ prebivalcev Kitajska (nad 400 milijonov), takoj na drugem mestu je Indija s Pakistanom vred, ki ima tudi okrog 400 milijonov ljudi, potem pa je Sovjetska zveza, s kakih 200 milijonov prebivalcev. Kitajska in Indija sta že dolgo preobljeni, dočim ima Sovjetska zveza še veliko prostora, nevštevi jene severne in polarne kraje, ki vsled vremenskih razmer niso za oblijedenje.

Zed. države so v prebivalstvu na četrtjem mestu. Uradno ljudsko štetje bomo imeli prihodnje leto. Ceni se, da ima sedaj naša dežela približno 150,000,000 ljudi. Prebivalstvo te dežel je silno hitro naraščalo ne samo po naravnem zakonu temveč vsled priseljevanja. Crneve je kakih 12 milijonov. Množe se zelo hitro, ker je povprečna črnška družina večja kakor pa belopoltna. A tudi umrljivost je med črnimi večja kakor pa belopoltnim prebivalstvom. Crne so edini v tej deželi, ki lahko traja, da njihovi predniki niso hoteli v Ameriki temveč so jih siloma prisnali sem. Indijanci pa so bili tu od kar obstaja njihov rod.

Kar se pojdelesta tice, lahko ta dežela prideva živela tudi za sto milijonov ljudi več nego jih imamo. Toda živilski problem je svetoven in zato delo, ki ga vrši omenjeni odsek OZN ni enostavno.

Zapadna Evropa mora živeči važati. So kraji v nji, kjer pridejo sadja, sočivijo itd., toliko, da ga izvažajo. Nekateri kraji so bogati na mlečnih produktih, npr. Danska in Švica. Italija pa prideva manj hrane kot jo potrebuje, a nekateri stvari pa tudi izvaža, npr. olje in olivno olje ter razno sadje.

Zapadna Evropa ima sedaj vzliv vojni, ki je divjal v nji, deset milijonov več prebivalcev kakor pa jih je imela pred desetimi leti. Živila v inozemstvu ji je mogoče kupovati le ako ima to trden denar — v glavnem Konec na 5. strani

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

"Jedinstvo", ki izhaja v Toronto, v Kanadi, poroča po virih iz Pragi, da je v Jugoslaviji več kot deset tisoč komunistov v ječah. Čudno pri tem je, da je na vladu Jugoslavije še prav ista komunistična stranka kot od vsega začetka, s Titom in Karadjeljem na čelu. Ona trdi, da ni prav nič krenila z marksistično leninistične črte, a da so jo rediwalni (spremenili po svojem okusu) v kremlju. Ta bitka med malim Beogradom in veliko Moskvo ne bo še končana. Konform hoče zmagati, Tito pa se ne poda. In Aleš Bebler je ministro nedelj po radi trdil, da se nikoli ne bo.

Civilne svobodčine so en privilegij, ki jih imajo naši državljanji v večji meri kot marsikje druge druge na svetu. Vse bodo še v drugačem dnevu, če se dogodi vojna. To trdi isti avtor iz zelo dobrih, zanesljivih virov. Dobri bomo fašizem v enem dnevu. Je to šala? Ne — da da!

Socializem pride v Zed. države v desetih letih, razen, ako se Trumanova politika na kak čudezen način ne preokrene nazaj v "zdravo" ekonomijo. Tako je govoril v Manili na Filipinskih otokih senator Jenner, republikanec iz Indiane. On potuje s skupino drugih senatorjev po svetu v sivo proučevanje svetovnega položaja na ekonomskem in političnem polju. "Am-pak če že moram dobiti socializem, je najboljše, da dobimo komunizem takoj, ker ni razlike," je dostavil. Grajal je v svojem govoru ne samo demokrate s Trumanom na čelu pač pa tudi vse tiste republikance, ki z demokratsko stranko sodelujejo pred vsem v vnanji politiki in se jih označuje z "me too". Jenner ne more razumeti, da bili tisti dve stranki tudi v proslosti "eno", namreč "me too". (Konec na 4. strani.)

Nekaj o naših stvareh

V prejšnji številki smo obljudili podatki opis letnika Ameriškega družinskega koledarja za leto 1950. Tu ga podajamo deloma.

Vsebuje, kot običajno, raznovrstne koledarske podatke, zgodovinske spise, mnogo zelo lepih novel, pesmi, slike itd.

Zanimal vas bo spis Antonia Shularja iz Kansasa o naselbinah, ki jih ni več. Šle so z izčrpanimi pregovnimi plastmi vred v pozabnost. Shular piše iz duše, z velikim razumevanjem in to o naših stvareh.

Anton Garden ima v novem letniku daljšo študijo o delovanju angleške delavske stranke in o učinkih njenih akcij v Angliji in v mednarodni politiki.

Fred A. Vider je napisal zanimivo poročilo o naših bratskih podpornih organizacijah.

Frank Česen je podal pod naslovom "Moji igralski spomini" zelo dobro pregledno sliko udejstvovanja naših ljudi na dramskih odrih. V nji je tudi veliko satire. In pa podatkov, ki res štejejo v pregledu naše zgodovine. Frank Česen se je udejstvoval v dramatični v Clevelandu in v Detroitu. Na tem polju je še vedno aktiven.

Zastopani v novem letniku so tudi drugi naši sotrudniki, med njimi Etbin Kristan, Anna P. Krasna itd.

Erazem Gorshe ima v njemu prevod v izčrpu Maeterlinckove "Modre ptice".

John Gorsk iz Springfielda piše o "Gostu iz Amerike in o njegovem cekinu". Je to spomin na nekdanje dne.

Zanimiv je članek o spremembah v slovenskem časopisu v Ameriki, o postanku SNPJ (kot je npr. v letočnjem koledarju članek o postanku Ameriške bratske zveze) in povestno gradivo pa so nam oskrbeli največ naši znani starokrajski pisatelji in pesniki.

Upravnik Anton Udovič se potožuje, ker ne dobi kaj pomoči pri svojem delu. Misli, da je

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrto leto \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do petka popoldne za priobčetev v številki naslednjega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz Business Manager: Anton Udovich

SUBSCRIPTION RATES:
United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKwell 2-2864

NAVKRIZNE STATISTIKE

Biro za statistična raziskovanja, pod firmo federalne banke in sorodnih vladnih aparativ pravi, da ni v naši deželi nič drugo kot blagostanje in to ugotavlja s sledenimi "dejstvi".

51 odstotkov izmed petdeset milijonov ameriških družin poseduje najmanj en avtomobil vsaka.

Ena izmed vsakih 17 družin posedeje dva avta in več.

77% prebivalstva je zavarovanih v Life Insurance kompanijah in povprečno vsaka oseba plačuje na zavarovalno polož okrog \$100 na leto.

71% družin ima bančne vloge ali pa vladne "savings bonds".

45% družin posedeje lastne domove, ali pa farme.

Mar je to "slika bankrota", vpraša isto poročilo?

Ni. Ampak tudi ni slika blagostanja. Kajti ugotovitev pokojnega predsednika Roosevelta, da je tretjina ameriškega ljudstva na vsem prikrajšana, še vedno drži.

In drugič, da ako tudi imaš avto, to še ni nobeno jamstvo, da imaš tudi denar za zdravnik, če ti oboli žena, otrok, ali pa ti sam.

Ali pa da je tvoj avto plačan.

PLEMENSKA IN VERSKA SOVRAŠTVA NARAŠČAJO

Vse konference za ublaževanje plemenskih in verskih sovraštev nič ne pomagajo. Predsodki so se zarili v ljudi in ne po-pomnoma brez vzrokov.

Kajti izzivanja lahko prihajajo z obe strani: z one, ki je v manjšini in že vsed tega obovorčena, kakor z druge, ki se smatra za izvoljeno ljudstvo in s tem po nacijskem evangeliju za višjo, za izvoljeno pleme.

Lani smo imeli v Chicagu skozi teden dni izgredje belopoltih proti naselitvi par zamorskih družin v državni hišni projekt. Več sto policajev je bilo noč in dan zaposlenih, da so hiše črncev varovali pred napadi in požigom.

Sele ko so se ljudje tega naveličali, so časopisi na kratko omenili tisto razgrajanje v zelo omiljeni obliki.

Nedavno so se slični izgredi spet ponovili v tolikšni meri, da je policijska oblast s čakaskim županom Kennellyjem na celu apelirala na radio-oddajne postaje in na vse časopisje, naj jih nikar ne omenjajo — naj o njih molče kot da jih ni. Pisali pa so o njih časopisi v drugih krajih.

Dva Žida sta kupila hišo na 5643 S. Peoria St. To je bil nekoč popolnoma irski predel. Eden izmed teh dveh — Aaron Bindman, je tajnik-blagajnik lokalne unije št. 208, ki pripada k International Longshoremen's and Warehousemen's uniji, CIO.

Ko sta se uselila v njuno hišo, je prej omenjeni priredil "party" za zaupnika svojega lokalna (shop stewards) v počastitev člana iz Havajev. Med gosti je bilo tudi osem črncev, vsi člani ter zapupniki iste unije.

Sosedje so gledali, kako so ti drugopoltneži prihajali drug za drugim in začeli rentacati. Možje in dečki in ženske v sosesčini so hipom širili glas usmeno in telefonico: "Židje so kupili hišo za 'hige'. Ni vzel več kot par ur ko se je pred njo začela zbirati množica in vpila lastnikoma hiše, naj pošljeta črnce ven, ker druge da jima bo poslopje zapaljeno.

Vsi znotoraj so bili — naravno — prepeljeni in pozvali so policijo. Prišla je. Toda kot trdi poročevalci tehnika "American Guardian", Rod Holmgren, je policija pokazala kaj malo volje razgnavati demonstrante temveč je le protektirala hišo in pa spremila je na varno črnce, ki so bili v nji v gostih. Možje in fantje, ki so se nagnetili pred hišo, so zmerjali in rabili izraze, kakršnih se po poštrem zakonu v tisku ne sme rabiti. To razgrajanje je trajalo do dveh ponoc, ko so bili vsi črni odstranjeni iz hiše.

Lastnika Žida sta ostala zastrašena v nji.

Naslednje jutro je šla deputacija k županu in k policijskemu načelniku s sporočilom, da želi policijsko zaščito za Žida, ki žive v tisti oklici. Kajti da držal se znowa nabira. Ne župana ne policijskega načelnika ji ni bilo mogoče doseči.

Skozi dan je držal narascala in zahtevala, da se oboje "kodraste" (žide in "nigre") izžene za zmerom. Izgredniki so lučali kamenje in zmerjali. Židje v sosesčini so svoje prodajalne zaprli.

"Pobijmo žide in nigre", je vpila množica. Več sto policajev je bilo na mestu toda omenjeni poročevalci trdi, da so "simpatizirali" z demonstranti. To je verjetno.

Mi smo baš skozi policijo izvedeli še prvi večer o teh izgredih, ker nekaj stražnikov živi v našem bloku, pa so nam povedali, da morajo biti na "razpolago" 24 ur dnevno.

V ta boj se je "umešala" Progresivna stranka, ki je pri policiji smatrala za komunistično stranko pod drugim imenom. Njeni člani so prišli z napisi v obrambo obleganih, a ko jih je držal gledala, je začela vpititi nad njimi, da so "komunisti".

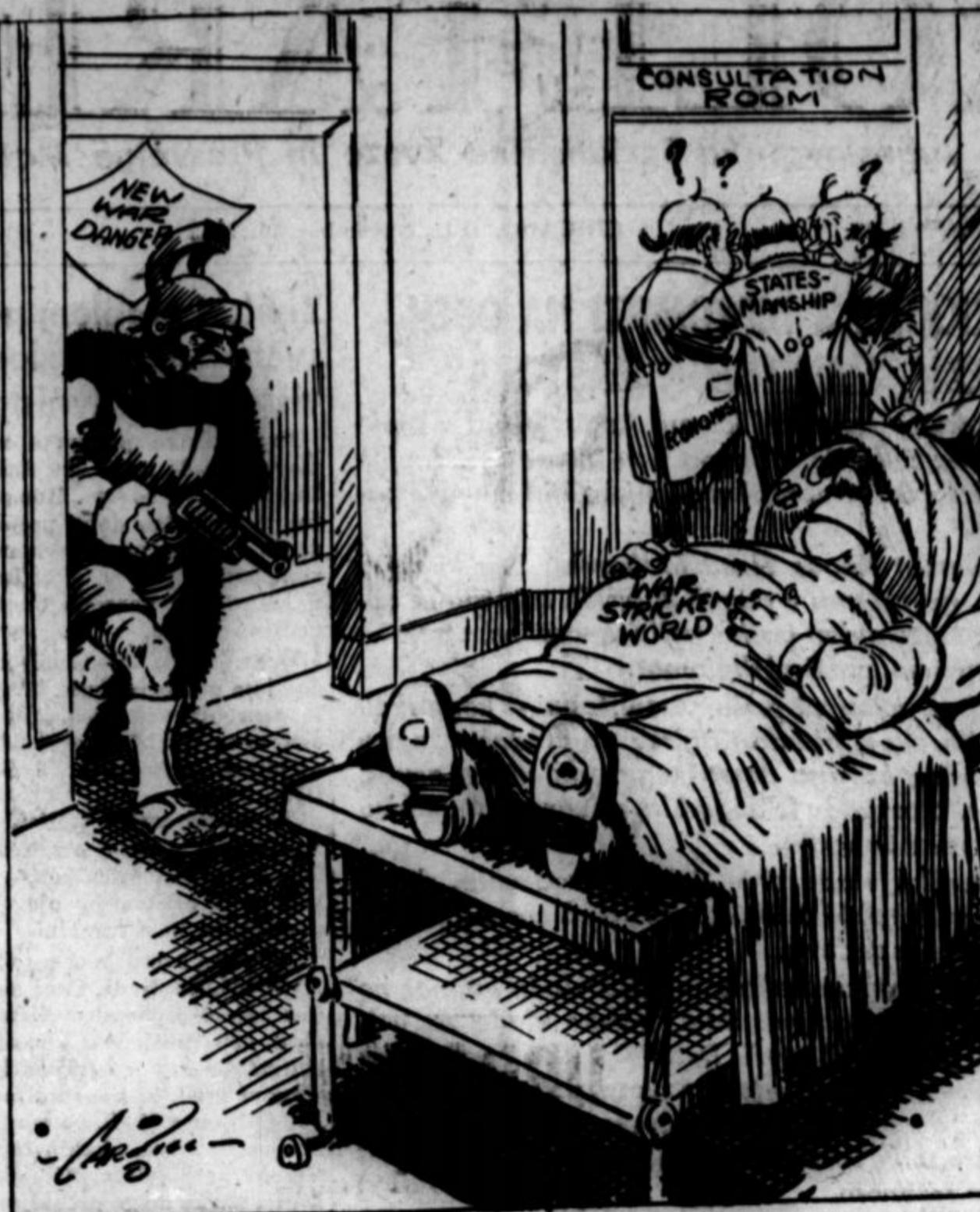
"Cemu jih sodite za komuniste," je vprašal nekdo. Zato, ker so Židje.

Tretji dan so poslale k županu deputacije razne take organizacije, ki se bore proti ravnini predsednikom. Njegovi uradniki so jih zagotovili, da je že vse v redu in "situacija pod kontrolo". Ob enem so jim svetovali, naj se ljudje "iz takozvane progresivne stranke" drže prdc — pa bo kmalu vse mirno.

A še isti večer je množica narasla v nad širi tisoč oseb. Tedaj je policija — na stotine stražnikov — šla v akcijo ter pogurala držal krog in krog blok od oblegane hiše.

Ako bi ta dogodek oglašali govedzavo po radiu in časopisi z sedemkolonskimi naslovimi, kdo ve, kam vse bi se razširil ta histerična val.

Nepristranski opozovalci pravijo, da sta ravnala župan in



O JEKLARSKI STAVKI

Girard, Ohio—Jeklarski štrajk je končan — pridobitev se majhne. Misil sem kaj poročati v času stavke, a ker se ni tu v vseh šestih tednih njenega trajanja nič posebnega dogodilo, pa nisem imel v list ničesar zanimivega omeniti. Imeli smo pač počitnice — neplačane seveda in ob enem smo imeli priliko videti Philipa Murrayja in ga poslušati, ko je razlagal priporočila Trumanovega preiskovalnega odbora in kako je unija predlog komisije odobrila, korporacije pa so ga dober. Vse to smo že prej čitali, torej nam ni povedal nič novega.

Udeležba je bila precej velika, ker je bilo vreme toplo in delave v tem velikem jeklarskem okrožju je pač zanimalo, kaj nam bo povedal vodja unije jeklarskih delavcev.

Časopisi so poročali, da se je zborovanja udeležilo 15 tisoč stavkarjev. Predstavniki te unije pa so rekli, da nas je bilo 25,000.

Na ta shod je bilo povabljenih tudi mnogo takih, ki se za unije kaj malo brigajo. Npr. razni "politiki". Navzoč je bil tudi katališki škof tega okraja in zastopan so bile s svojimi dušnimi pastirji tudi druge cerkve.

Sodniki, odborniki mest tega okraja, duhovniki ter razni odličnjaki, ki so bili povabljeni — vse ti so govorili.

Nato pa je bil predstavljen Philip Murray kot največji patriot in najhujši boritelj proti komunizmu v tej deželi!

Poudarjali so, da je to dokaz, posebno na nedavni clevelandski konvenciji CIO.

Kar se stavke v splošnem tiče, vse te velike tovarne so z obratom v tem boju populoma prenehale. Še nikoli v zgodovini ameriške jeklarske industrije ne toliko. Se v zadnji depresiji 1930-33 niso ogromni plavži stali tako dezertirani kot sedaj.

Vreme ves čas stavke je bilo zares lepo in toplo, da smo se stavkarji lahko sprehabili na prostem, se srečevali v lokalnih unijah, hodili po Youngstownu in

policijski načelnik zelo strpno in modro, in pa da so strasem izgrednikov podnetili "provokatorji" pod masko progresivne stranke. Osemnajst izmed njih je bilo arretiranih.

In pa da sta lastnika hiše lahko v naprek vedela, kaj sta si nakopala na glavo ne samo ker sta hišo kupila v ondotni sosesčini temveč še posebno, ko sta začela črnce vabiti vanjo. Vseeno, stvar je koncem konca "dobro" izšla.

Toda oblasti so v skrbih — kaj će se nekega dne dogodi v tem mestu to kot se je pred leti v Detroitu!

Posebno ako pomislimo, da se je zamorsko prebivalstvo od zadnjega ljudskega štetja v Chicagu pomnožilo nad 40%, belopoltu pa samo 6%.

Belo-polno se namreč izseljuje v predmestja, črnci pa prihajo v to mesto iz južnih držav v stotinah na mesec. In njihove družine imajo povprečno veliko večji naraščaj kot pa belopolti zakonici.

To je torej problem, ki ni enostaven. Resolucija — pa naj bi bila še tako lepa, ga ne bi mogla rešiti.

Vendar, ker smo vsi ljudje in smo primorani živeti skupaj, bi morali oblasti ter razne druge ustanove proti temu zlorabi lahko storile več nego store.

se sploh odpočili. Na njihovih obražih si videl, da so bolje situirani kot pa so bili v tisti ponosrečeni stavki leta 1937. Velika razlika je bila tudi na piketni liniji. Letos bi dobil kolikor bi hotel piketov, a leta 1937 pa so se bali tega posla. Človek, ki je šel skozi vse te skušnje takrat in sedaj, ve, kolikino so te razlike.

Seveda, 1. 1937 je bil CIO še v povoju. Par sto militantnih stavkarjev je držalo na stavki več tisoč delavcev. Vztrajali so mnogi vzlizc najhujšemu teroru. Kompanijski ter drugi pobožniki so streljali v stavkarje in jih nekaj tudi ubili. Večinoma pa so jih pretepal. Ako si si pripel znak CIO, že si bil v nevarnosti, da te bo držal napadla in premletila. Potem je prišla na pomoč korporacijam že državna milica, ki jo je poslal v stavkovno okrožje takratni govoril Davey.

Stavka kajpada je bila takrat izgubljena. Glavni vzroki temu so bili:

Stavkarji so bili potisnjeni v pomanjkanje. Komaj so se za silo izvlekli iz velike depresije, že so bili znova brez zasluga in pa brez podpore.

Druži, niso bili še dovolj organizirani in njihova unija jim je bila še vedno nekaj nejasnega, novega. Bili so v dvomih, kajti veliko težkih skrušen je že imeli za sabo iz prejšnjih borb.

Tretjič, oblast je bila proti njim, z milico na celu.

Cetrtič, v stavku se je umesalo mnogo agentov provokatorjev in tudi dobro mislečih "herojev". Ti slednji so misili delavcem na stavki pomagati z navduševanjem ter z uganjanjem pustolovščin. Tako je bilo v veliki stavki v tej industriji tudi po prvi svetovni vojni in prej. Vsi poskusi te sorte so se ponesrečili.

Da — velike so te razlike, kajti človek v naši industriji prima ter v razdobju zadnjih trideset let.

Vzrok, da se sedaj ne postopa s stavkarji in z njimi več po "kozašku", je bivši Wagnerjev akt. Delavcem je začel praviti co si snovati unije svobodno —

policijski načelnik zelo strpno in modro, in pa da so strasem izgrednikov podnetili "provokatorji" pod masko progresivne stranke. Osemnajst izmed njih je bilo arretiranih.

In pa da sta lastnika hiše lahko v naprek vedela, kaj sta si nakopala na glavo ne samo ker sta hišo kupila v ondotni sosesčini temveč še posebno, ko sta začela črnce vabiti vanjo. Vseeno, stvar je koncem konca "dobro" izšla.

Toda oblasti so v skrbih — kaj će se nekega dne dogodi v tem mestu to kot se je pred leti v Detroitu!

Posebno ako pomislimo, da se je zamorsko prebivalstvo od zadnjega ljudskega štetja v Chicagu pomnožilo nad 40%, belopoltu pa samo 6%.

Belo-polno se namreč izseljuje v predmestja, črnci pa prihajo v to mesto iz južnih držav v stotinah na mesec. In njihove družine imajo povprečno veliko večji naraščaj kot pa belopolti zakonici.

Tako so ti dnevniki prinašali dan za dan poročila, koliko smo mi na izgubi, ker plač ne prejemamo, kako so trgovci udarjeni, pa naše gospodine, ker morajo hrani pri vsakem centu, da jim bo mogoče kaj dati

na miso, a o višji gospodi pa ni bilo nobenega jamranja. Dobivala je plače po starem in živelja

brez dela udobnejše kot pa je dokler ni bilo stavke.

A prav taki ljudje, ki jim ni rav nič sile, tarnajo — "ja, kaj bo, ako se stavko čim prej ne skonča — vse bo paralizirano!"

In nato strašijo: "Ves malibiznis bo propadel."

V mestih, kjer je jeklarska industrija temeljni vir življenskega obstoja, kot npr. v Youngstownu in v sosednjih krajih, taka jamranja veliko pomenijo. Trgovci se ustraši. Vsi se zboje prodajata na upanje. In nastane zastoj.

Umetno. Ako nimaš prihrankov in šest tednov nič dodatkov, pa si v stiski in mora kupovati na upanje, če ga imaš. A če imaš prihranke, pa tudi hitro poidejo.

Stavkarji z družinami sploh ne morejo računati na prihranke. Jih ni, ker družinski oče premaža zaslubi, da si bi mogel kaj prida prihraniti. Pa naj pride še bolezni in kosti.

Zato se na tak način omečja in prične gniti. Okvara zob se javlja na onem mestu, kjer so ostanki hrane. Gniloba pa gre vedno globje, kajti zob se sam od sebe ne more ozdraviti. Ako ne peljemo otroka takoj k zobozdravniku, cel zob propade, povzroča hude boleznine in okužbe zoste zobe.

Kajpada

PRIPOVEDNI DEL

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

A kaj pomaga Korenu vse to razmišljaj? Razen da se je dokopal do jasnosti, si z vsem tem ne more odrezati niti koščka kruha. Kruh leži na tuji mizi in do te mize ne more priti. In kaj pomaga vse to dognanje zastran Zofije, ko pa nima ne kruha ne denarja, da bi si jo pridral?

Sanje o bajnih honorarjih za knjigo so mrtve. Resnica je ta, da je treba priti na kakršen koli način do kruha. Službe ni. V župnikov vinograd ali na cesto ne more, noče. Krastil ne more. Tako preostane samo eno: počakati, da se na svetu kaj spremeni in se potem v novih razmerah dokopati do kakršnega koli položaja. Recimo do "tajnika", kakor pravi Klemenc. Če bo Sušnik predsednik, zakaj bi ne bil Koren tajnik? Ali je tu kakšna nedoslednost? Ali ni to najbolj naravna, neizbežna, zares brezpogojno nujna pot? Tembolj, ako gre človeku za maščevanje!

Zares, da se položaj človeku v taki zagati spremeni, je potrebno, da se spremeni nekaj na svetu. Zakaj, naj si je Koren še tako priznal svoje bistvo kot šmonovstvo, mu tudi to šmonovstvo v tem trenutku ni moglo pomagati. Šmonovstvo je imelo svojo vrednost v bodočnosti, ko se bo že vse spremeni, pa je potem postransko, kaj se bo spremeni in kako.

"Svet se čedalje bolj deli na dve poluti," je rekel Klemenc nekoč. "Tisti, ki so na sredi, tam ne bodo mogli ostati. Čas sredine je minil. Ali na desno ali na levo nekam bo treba iti."

Da, tako je, Klemenc. Koren danes ve, da mora nekam iti. Toda ali je bilo potreben, da si ga sunil na desno? Ali je bilo potreben, da si ga napravil za sovražnika?

Tokrat se je Korenu zasvitalo vse Klemenčeve delo: medtem ko je učitelje, razen Smona, vlekel k sebi, je Korena suval na desno, k Sušniku, k Podlesku, k Rožiču. Na drugi strani pa iz kmetov gnete gmot. Razporeja ljudi, pripravlja spopad. In če Koren natančno pregleda vse položaj, vidi, kako se mu je od prihoda sem posrečilo razčistiti med učiteljstvom: medtem ko je Smon takoj odslovil, danes samo še Rožman tava, vse drugo si je že pridobil. Izločil je njega, Korena, ki je bil nevaren s svojim "prišepetavanjem". Kaj in koliko ima med kmeti, Koren ni vedel, toda slutil je, da se že tudi tam dobro vgnezdi.

Ne samo s Šmonom, tudi s Klemencem bo treba obračunati, je tedaj začutil v sebi Koren. Tu ni druge poti! In prav s Klemencem. Smon je drobitinica, zasebnik. Klemenc je razred. Tu je tista velika razlika. Smon je prilastek, lahko tudi njegovega Korenovega življenja, Klemenc pa je osebek.

Da, obračunati! To pa je mogoče samo, če pridejo Svari. Vsaka drugačna spremembu b i Korenovemu šmonstvu prav nič ne pomagala, pač pa dvignila — Klemenc.

Zdaj je samo še eno vpraša-

videli, kako moja ljubezen ni nič slabša od njegove, ako ne celo večja in lepša. In da sem vam sposoben marsikaj pokloniti. Pozabite na sovraštvo do mene! Ne predajajte se varljivim sanjam. Vi niste ustvarjeni za bedo, da bi vekomaj stradali, da bi hodili bosi po teh klancih in v strgani obleki! Jaz vam lahko poklonim vse to, mnogo vam lahko dam! In dajal vam bom, da boste sprevideli, da vas resnično ljubim. Nisem dolžan, ali vas ne morem gledati tako, kakršno vas je napravil Koren! Ustvarjeni ste bili za lepše življenje, ne pa, da žalostno pogrite pri Svetem Ivanu . . ."

Mirno, brezbrizno je poslušala njegovo pripovedovanje. V njej se je nekaj lomilo. Ni se namolilo zdaj, namolimo se je ob tistem deževnem dnevu, ko se je Koren odločil za pot k Smonu.

Toda tu je stal Smon, ki se ji je še vedno gnusil. "Sovražim vas," je rekla, "brezmejno sovražim . . . Ubili ste v meni dušo, vse kar je bilo lepo. In zdaj hocete ljubezni! Prav vi! In od mene, ki nisem več ne Korenova ne vaš! Nekega dne bo šel Koren od mene in vi odidete. A povem vam: bojte se me! Ne pozname! Razaličil, ubili ste me! Zofija ne bo pozabila, ne mislite!"

"Zofija!" je odvrnil. "To so neumnosti! — Način vse te ljubezni res da ni bil lep in najmanj ljubezni podoben. Toda druge poti nisem imel. Niste me hoteli videti! Toliko časa sem se vrtil okrog vas, pa ste videli samo Korena z njegovimi lažnimi sramnji in obljbami. Jaz pa sem vas hotel pridobiti, moral sem vas pridobiti in če ni šlo drugače, je moral biti tako . . ."

Položil je roko na vrat. Tokrat se je samo zganila, toda njegove roke ni odbila. Vse kar je zmogla, je se povedala:

"Rada bi vedela, v čem se vase lažnive obljube ločijo od Korenovih . . ." "Sprevideli boste, da ste bili v zmoti. In ko boste sprevideli mi recite! — Ne bodite tako zaledani v Korena. Koren-bog je padel. Ni ga več. Koren zdaj išče način, kako bi se izmotal. Hoče se pošmoniti, ker misli, da bo potem uspel. Pa se mu niti ne sanja, kako bo tam še bolj klavrn poginil. Njegov čas, Zofija, je minil. Ne mislite, da ga hočem spodkopati, če tako govorim, da vas hočem preslepit! Zaupajte mu, če vam je dragoo, ostanite pri njem. Nekaj časa bo še vlekel, toda nekega dne s sabo vred pokopal tudi vas."

"Zdaj poznam pot od Svetega Ivana, on pa je ne bo našel. Ta vojna ga bo popokala. Tu bo zginil, in to na najbolj klavrn način. Ali hočete z njim vred tu zgniti? Pri Svetem Ivanu? V teh blatnih ilovnatih klancih? Strani in lačni? Ali hočete postati dekla pri kakem kmetu? — Zofija!" je tedaj vzkliknil, "samo recite, in pojdeva stran, da je bila pot od tod, ob njem je lahko prostora tudi za vas! Ali se oklevate, Zofija?" Je rekel strastno, jo nenadoma objel in pritegnil k sebi. "Ali ne videste, da se bo treba čimprej rešiti od Svetega Ivana? Ali veste, kaj se tu pripravlja? Kakšen ples se bo nekot začel? In nekoč tu ne bo pomagal, pa naj se Koren še tako pošmoni! In da se sami stokrat pošmonite, vas ne bo rešilo. Smon to dobro ve in Šmon bo znal pravočasno oditi iz tega brloga! Povejte, kaj mislite? Ali hočete?"

Zognil je z rameni. "Ne morem. Kaj pa bi rekel Jožef?"

"Neumnost, Zofija!" je vzkliknil. "Kaj pa naj reče in zakaj? Ali boste njegove rokave obuli? Prihodnji mesec bo treba čevljev. Ali boste hodili bosi, zato ker bi Jožef lahko kaj rekel? Lepa stvar. Napisel — saj bi lahko dal denar njemu, da bi vam on kupil, in vem, da bi tedaj nosili. A zakaj naj bi dajal njemu, če vam lahko jaz podarim? Za vas sem jih kupil, pa sem jih tudi sam prinesel!"

Molčala je dolgo časa in misila. Saj je vse to bilo res, strašno res in tu ni bilo pomoči: treba bo čevljev, treba oblike. Mar naj hodi še naga, ker Koren ne more kupiti?

"Pa vendarle," je rekla napoved. "Vsaj ceno povejte!"

"Zares nisem mislil na ceno," je odvrnil, "temveč sem bil prepričan, da boste veseli tega daru, da me boste vsaj malo prijaznejše gledali, da boste počasi spre-

.....

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET

ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

PROSVETA'

Naročnina za Združene države (zvezni Chicago) in Kanado \$5.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 na četr leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWNDALE AVENUE

CHICAGO 23, ILLINOIS

.....

Zofija tokrat še ni mogla odgovoriti, toda tudi iz njegovega objema se ni iztrgala.

(Dalje prihodnjič)

PROLETAREC je delavski list za mislečo čitatelje.



(From Industrial Worker)

Z UPRAVNIKOVE MIZE

Anton Udovich

Minuli teden je bilo bolj manj pošte: najbrž so naši naročniki purane lovili, da so se na zahvalni dan mastili z njimi. Hm — v zadnjih stivilkah bi vam moral želite dober tek, pa sem pozabil nato. Pa saj će se človek kaj dobrega do sitega najé, potem že tekne.

Komu se zahvaliti na ta dan za dobrote, s katerimi razpolagate? Mnogi se zahvaljujejo Bogu, pa ne vem če je to pravilno. Saj

Dresharja se je oglasila v uradu, obnovila naročnino in kupila tega leta koledar, katerega še niso imeli pri hiši. Ne vem kako so vedeli kdaj je katerega svetnika god, ker je že večina leta minilo.

Matt Videgar je tudi obnovil naročnino.

Harvard, III.—Joseph Valentine je obnovil naročnino za dve leti v naprej.

Waukegan, Ill.—Martin Judge je poslal naročnino za Frančka Pezdirja, kateri je prispeval v tiskovni sklad \$2. Vse drugo je v redu.

Gary, Ind.—John Valetič je obnovil naročnino, naročil list na poskušajo svojima znancema Johnu Dujmovicu in Johnu Buayan, priložil znesek za koledar 1950, in prispeval listu v podporo \$2.50.

Broseley, Mo.—Louis Nosse je obnovil naročnino.

St. Louis, Mo.—Cyril Medved je obnovil naročnino in prispeval listu v podporo \$2. Pripomni, da bi kakšen dopis napisal — pa preveč radi zdrsnje v koš. Tako pa rajši jaga. Poslal bi tudi denar za koledar, pa pravi, da ga bo, ko koledar izide, ker navadno je pol leta pozlen, in doda, da po pravilih bi moral biti že zdaj v prodaji. Najbrž, da ima Cyril kakšna starata pravila, ki niso več v veljavji.

Cleveland, Ohio—Joseph F. Durn je poslal v tiskovni sklad Proletarca znesek \$5, ki ga je prispevala Frances Bajc v spomin premilne Frances Wolf, namesto cvetja na njen grob. Blag spomin pokojnici.

Coraopolis, Pa.—John Rozman je obnovil naročnino.

Kot sem že omenil v začetku te kolone, smo minuli teden predjeli moš pošte — nameč take, da bi jo bilo vredno omeniti. Večinoma so prišli cirkularji ter razna propaganda pisma, ki jih tudi urednik ne mara. Upam, da bo po zahvalnem dnevu boljše.

Naj dodam še sledi: V tovarni kjer delam, mi je neki Slovák pokazal pismo, ki ga je prejel od svoje sestre iz Čehoslovake. Ona se nič ne potoži, pove le kako je. Piše, da se ima hči osoziti in so zredili prešička, da bi ga zaklali za poročno gostijo. Toda ga ne smejo zaklati dokler ne dobe dovoljenje. Prošlo je v ta namen so vložili pred dvema mesecoma, a odgovora še vedno ni. Pacek prešiček je sicer tega vesel, a nevesta pa žalostna. Sestra mu dalje piše, da ne ve če bo dovoljenje sploh prišlo. Pravi, da ima pet kokoši, od katerih mora eno dati državi v tem ne manj kot tri kile. Včasi so dajali oblastnikom desetino, zdaj pa izgleda, da morajo dajati dvajsetino.

Pueblo, Colo.—Frank Boltezar je obnovil naročnino in prispeval \$1 listu v podporo. Pripomni, da bi rad več prispeval, pa so dohodki pičli, ker je na pokojnin. Ni pa pripomnil, da je vse tudi draga, kar pač sami vemo.

Poroča mu v pismu tudi o nekem sorodniku, ki je že leto dni zaprt, pa niti njegova žena ne ve zakaj. Sele zdaj da je bila obravnavata proti njemu, na katere so ga obsodili na tri leta za

pora, a milostno sodišče mu je stik, Dora Gruden, Erna Muser in drugi. Pripovedni del prinaša prozo zgodovin slovenskih pisateljev (Juškozak, Milan Pugelj, Josip Ribičić in drugih). Od izvirnih igra v štirih dejanjih "Za nov svet", ki jo je napisal Etnib Kristan. Igra je zanimiva že zato, ker nam kaže, kako so ameriški Slovenci doživljali osvobodilno borbo v Jugoslaviji, začne se pa na dan, ko so Japonci napadli Pearl Harbor. Vsa igra je močno povezanost ameriških Slovencev z domovino. Prepričan sem, da bi jo lahko z uspehom uprizorili mnogi naši odri.

V njenem pismu je še več drugih skoraj nevjetnih stvari. Closki razmišlja in se čudi, kako trnjevo pot ima svoboda.

Cital sem pismo tudi iz naše stare domovine. Pisala ga je žena nekega učitelja, ki poučuje na osnovni šoli. Imata dve hčerki in prosi naslovljeno osebo, da ji bi poslala kaj ponosene oblike in pa milo, ker ga je šest mesecov niso dobili. In če ji oseba, ki je pismo prejela, ne more pomagati, naj se potrdi dobiti koga drugega, ki bi poslal začeljevne stvari. In to prav milo prosi.

Je težko, je, pri otrocih brez "začife"! Tudi ako nimaš kaj oprati, nimaš s čim. Dobro je si cer, da je tam voda bolj "mekka", da si saj obraz lahko umijejo brez mila. Saj pisma prinašajo podobne zgodbe, časopisi pa hvalijo, da se gradi vso brzino. Pa izgleda, da še prepočasi za one, ki so potreblji.

"Dve knjige ameriških Slovencev"

Pod gornjim naslovom je bil v znanih slovenskih časopisu v starem kraju objavljena kratka stvar o letošnjem (ne še o prihodnjem) Ameriškem družinskem koledarju in o knjigi Prosvetne matice.

Prijatelju, ki je nam izrezek poslal, smo hvaležni. Stvar je brzko tja in sem dolgo potovala, zato tako zakasnjeno poštilo. Ocena se glasi, pod naslovom "Dve knjige ameriških Slovencev" sledi:

"Dobili smo v roke dve knjige, ki nam govorita o življenju naših rojakov v Ameriki. Znana je ljubezen naših izseljencev do 'starega kraja'. Domovino pa to ljubezen izseljencem tudi vrača ter jih je že mnogo sprejela za vedno na svoja tla. Vedno novi in novi se vračajo iz Amerike, saj danes v novi Jugoslaviji nikomur ni treba biti v strahu za kruh in zasluzek. Ameriški Slovenci dobro čutijo, da se temeljito postavljamo na svoje noge. Knjige, o katerih bi napisal nekaj besed, nam povesta, kako so ameriški Slovenci doživljali našo borbo za osvoboditev.

Leta tečajo, prsti izgube prvočnost, členki otrede, suhe roke postanejo koščene, medtem ko se polnim rokam napravijo kar blazinice okoli členkov. Ni težko ohraniti lepoto in mladostega važnega dela našega telesa. Samo nekaj volje in potrebujejo je treba v klub gospodinjstvu ali težkemu delu bodo roke vedno snažne in lepe.

Da si ohranimo prvočnost prstov, gibljimo z njimi; če utegnemo zjutraj, ali pa podnevi, kadar nekaj posedimo. S komolcem se oprimo na mizo in vrtimo zapestje v krog zanj na levo, zdaj na desno. Isto vajo ponovimo z vsakim prstom posebej. Po tej telovadbi, kakor tudi po umivanju, si roke bodo natrimo z zelo mastno kremo. Se boljši od krema je lanolin. Roke masirajmo energično od konca prstov proti zapestju na hrbtni strani in na dlan, potem pa še vsak prst zase tako, kakor storimo, ko si natikamo novo rokavico.

Vaša dolžnost

Ne zadostuje reči, da je kapitalistični sistem krivčen. Delati morate, da se ga nadomesti s socialističnim, če hočeta v resnic

★ ★ KRITIČNA MNENJA, Poročila in razprave ★ ★

IGRAČKANJE Z DIPLOMATI NA OBEH STRANEH "ŽELEZNEGA ZASTORA"

(Konec s 1. strani)

Treba je vsak korak do kraja premisliti. In zato je Dean Acheson rajše apeliral po "Voice of America" križem sveta, da naj se na kitajske komuniste vpliva tako, da bodo spoštovali mednarodne zakone.

To je pomagalo. Vojne ne bo.

Tako se je zgodilo tudi v Šangaju. Čim so ga zasedli kitajski komunisti, je bilo nekaj ameriških diplomatskih uradnikov arretiranih in poslanih v zapor. V naši deželi je nastalo vsled tega zgrajanje brez konca in kraja.

Kaj je bilo narobe? Nič posebnega. Uslužbenci v ameriških uradih, kitajskega reda, so bili odstavljeni, brez da bi dobili po sprejeti pogodbi nekaj plače na prej. Po našem unijiskem žargonu — severance pay. Ko so jo končno pod svojim pritiskom le dobili, pa je bilo konec aretacij.

Značilno v zgodovini zadnjih stoletij je, da je sedaj Kitajska prvič zmožna in dovolj korajna stati v odnosa z drugimi državami na svojih nogah. Kitajci se čudijo, čemu so tolikšno dobo dovoljevali tujo nadvlado na svojih plečih in čemu niso že davno prej postali "komunisti". Še bolj čudno pa se to zdi tistim Američanom in Angležem, ki so vedno smatrali, da je ogromna Kitajska na veke obsojena njim v podložnosti. Sedaj je to minilo. Vojne zastran enega diplomeata nismo pričeli, dasi se mu je morda v Mukdenu s strani komunistične oblasti zgodila krivica, toda doživel smo med kitajskem ljudstvom spoznanje, da nismo "izvoljeni" pleme in tudi da ako se postavijo — Kitajci nameč — "jim nič ne moremo".

Ta igra z generalnim konzulom naše vlade v Mukdenu je nekoliko zasenčila drugo spletkarjenje v mednarodni diplomaciji.

V glavnih mestih sovjetskega bloka je vsakdo, ki je v službi držav zapadnega sveta, posebno še ako je zastopnik Titovega režima, označen za špijona. Mnoge so že aretirali, zaprli, ali pa jih izgnali.

Vlade zapadnih držav pa vračajo milo za drago. Enako Tito.

Svet je torej bolan gospodarsko in politično — na obeh straneh zastora — pa naj se ga označuje za žeznegra ali kar že je.

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani)

dasi šta se včasi lasali bolj ka- kor pa se sedaj.

Gospodarski položaj v naši deželi je nevesčen, je pripovedoval senator Jenner v Manili Američanom ter bogatim Fili- pincem. Dejal je: "V Zed. država je pet milijonov brezposelnih, deset milijonov je deloma zaposlenih in 50,000,000 ljudi pa živi v negotovosti; nihče izmed njih ne ve, kam ga vrže jutrsni dan. In dalje, da imam 258 milijard dolga, kar je po njegovem mnenju več kot pa znaša dolg vseh drugih držav po svetu skupaj. V tem brkone ni točen. Dolga do vrata imajo tudi druge dežele. Razlika pa je v tem, da so dolžne Zed. državam v prvi vrsti sebi, ker si je naša vlada nabrala p o s o j i v s e m e d svojim prebivalstvom. Torej je to dolg, ki ga bo moral poprečen davkopalcevem plačati sam sebi na razne bonde, ki misli, da jih lastuje, odpelačeval bo na dolg od svoje plače in pa plačeval poleg tega se vse sorte druge davke, skrite in neskrite. Zares je naše gospodarsko sta-

nje opasno, a vlada pravi, nič se bat! Izgleda, da se saj ona ničesar ne boji, ne vojne, ne "recesije" in ne naraščajočih dolgov. Koliko časa bo tako šlo, o tem si vladni ekonomski viščaki niso v soglasju.

Veliki Britaniji v pomoč smo med in pred in po vojni dali raznih vrednosti v znesku 50 milijard. To je prilinka vsota. A Anglia je vzel nji v stiskah: Toda ona je v vojni silovito prestala, ker vsake sorte bombe ter raket so padali nanjo. Mi pa smo bili na varneh, le člani naše oborožene sile so tvegali življaj ter jih mnogi tudi izgubili. Toda ne toliko kot so jih proporno druge dežele. Sedej si drug drugemu očitamo, da so bili naši doprinosi v vojni zgolj v blagu (municijskem in drugem) dočim so tam izgubljali življaj in mesta pa so jim bila spreminjanja v ruševine. Takih očitkov bo še mnogo — posebno v teku sedanje generacije. Prenehali pa bi, ako se tega ali onega dne prične tretja svetovna vojna. Delujmo, da je ne bo.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWNDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

Boljše je, da se državniki in časniki obrisajo z očitki kot pa da bi užgali tretjo svetovno vojno. V Moskvi pravijo, da k nji najbolj podnetuje Pentagon. To je ogromna palaca v Washingtonu, ki je glavni stan vse naše oborožene sile. In če res pride do vojne, v katero mnogi takoj vneto pehajo, bo vladu in te palaci, ne več v Beli hiši, ali v kongresu. In načeljevali ji bodo generali in admirali. Predsednik bo izrinjen mahoma na stran — posebno ako bo še vedno Truman na takem mestu. Sicer pa je on k temu stanju veliko pripravljen, ker je šel militaristom na roko čez drn in strn.

Politični vpliv je zbrisal iz davčnih obveznosti razna posetva, ki segajo v sto in sto milijonov dolarjev. Ugleđni protestantski list "Christian Century" pravi, da je izbegavanje davkom prevara za državo in za vse one, ki davke plačujejo. Ako ima cerkev — pa najbo katerakoli, sto milijone dolarjev imovine, zapadena v posestvih, poslopjih, delnicah, tovarnah, zavodih itd. ne da bi bila obdavčena, potmeni, da moramo njene davke plačevati drugi. Kajti deležna je vsaka takšna posetva prav takšnih protekcij kot druga posetova, ne da bi kaj prispevala. "Christian Century" smatra, da naj bi se te izognile odpravilo. Kajti če smo za ločitev cerkve od države tudi v praksi, čemu naj bi država — namreč vsi mi, plačevali davke, ki bi jih sicer bogataški cerkevni zavodi morali plačevati? Najboljatejši v "real estate" je katoliška cerkev. Njena imovina sega v mnogo sto milijonov dolarjev in od nje ji ni treba plačevati nobenega davka. Vernik, ki spaša v njo, pa ga mora od svoje hišice in v svojih dohodkov toliko več. Vendar pa protestantske cerkve ne bodo s svojim praporom nič dosegle. Rimski škofovski zbor v Zed. državah je premočan, da bi mu kaj mogli — saj ne na davčenem področju.

Maršal Tito je bil v radiu Moskva obdolžen, da izvaja jugoslovansko žito v New York v shrambe rezervne banke Zed. držav. To naj bi pomenilo, da misli kmalu "pobegniti". Ako ga res izvaja, ga hote p: obvarovati pred ljudmi, ki služijo kominformu. Toda Američani v Jugoslavijo menijo, da je Tito na trdnem, da notranjega nepokojnika in da na kako vstajo ni misliti, kar pač ni razpoloženja zanj. Torej živčna vojna kominforma proti Jugoslaviji ne pojema, pač pa se poostruje. Radio deluje na obeh straneh, špijonov je "kolistja in trave". A položaj je vendar opašen — tudi ako zbijamo šale o teh stvareh. V kominformu so se prenagliili in vpliv Tita v Jugoslaviji podcenjevali. Namesto da bi mu pristaste obili, kakor so mislili, se je "titovizem" razširil. Zapadu je tako po volji in Tito je deležen nekaj podpore od tega. A ne toliko, da bi mu bilo resno pomagano. Zato si pomaga sam kolikor zmore in država, ki ji načeljuje.

J. Darovec obhaja rojstni dan

Chicago, III. — Na zahvalni dan 24. novembra se je vrnila v gostilni Johna Darovca prav prijetna zavaba. Njegovih sestri Mary Andreas ter Lenčka Trakovna sta povabilne k njemu skupino prijateljev na večerjo k njegovemu rojstnemu dnevnu in res je bil ta sestanek eden izmed najbolj domačnostnih kar smo jih še imeli. Bilo je nekaj kratkih govorov, tudi slavljeneč se je zahvalil za prijeten obisk, dobil je malo darilce, in potem pa so sledili pomenki, kajti vsi načoči so si bili znani ljudje. — P.

NE ČAKAJTE,
da prejmete drugi ali
tretji opomin o
potečeni naročnini.
Obnovite jo čim
vam poteče. S tem
prihranite upravi na času
in stroških, ob enem pa
izvršite svojo obveznost



(From Industrial Worker)

V Jugoslaviji imajo danes slepi vse možnosti za razvoj in napredek

(Poslano iz Sansovega urada)

Nekoč so bili slepi obsojeni na bedno življarjenje

Ziviljenje slepih je bilo v prejšnji Jugoslaviji greško. Večinoma so bili obsojeni na berasko palico. V dobi kapitalističnih režimov se ni nihče zmenil nanje, nihče ni videl v njih polnovrednih ljudi. Mnogemu slepemu je bila ulica dom in pes, ki ga je vodil edini iskren prijatelj. Včasih si srečal na ulici vrsto otrok. Sli so mino tebe tih, s klonjenimi glavami. Slepici. Ljudje so se jim sočutno umikali, potem pa so pozabili nanje. Organizacije, ki so skrbele za slepe se bile v glavnem odvisne od prostovoljnih prispevkov. Včasih se je kdo v veseli družbi slučajno spomnil slepca, ki prosjači na ulici ali na slepe otreke, ki jih je srečal in je pijani družbi predlagal zbirko za slepe. Potem si v dnevnem tisku zasledil takšno notico: "V veseli družbi je bilo za slepe zbranih sto dinarjev. Društvo slepih se plemenit darovalcem iskreno zahvaljuje..."

Danes so enakovredni člani delovne skupnosti

Danes imajo slepi vse možnosti za razvoj in napredek. Zdrženje slepih ni v ničemer podobno bivšim konservativnim podpornim društvom, temveč je pred državo odgovorno za gospodarski in kulturni dvig slepih. Kakor v drugih republikah FLRJ imajo tudi v Sloveniji slepi svoje ustanove. Dom slepih v Stari Loki, ki je pod zaščito ministristva za socialno skrbstvo, ima moderne delavnice za ščetarstvo, pletarstvo in mrežarstvo, ki jih ne bo opuščila gospodarska kriza in konkurenca, kakor se je to zgodilo delavnicam Zavoda za slepe v Kočevju pred vojno. V Zadobrovi pri Ljubljani imajo slepi lastno pletarsko zadrugu, poleg tega pa samostojno dela že 22 obrtnikov.

Milena Pretnar-Debeljakova — slepa učiteljica

Ustanovljena je bila posebna komisija, ki skrbi, da dobre slepi nihčim željam, izobrazbi in zmožnostim primereno zaposlitve.

Vedno več slepih se vključuje v produkcijo. Na gimnaziji v Tržiču poučuje slepi učiteljica Milena Pretnar-Debeljakova, absolventka zemunskih šole, za slepe. Pretnarjeva je nedavno z odličnim uspehom napravila strokovni pouk iz glasbe. Poleg svojega poklica vodi doma svoje gospodinjstvo in je ljubeča, skrbna mati.

V industrijski proizvodnji je danes v Sloveniji kakor v drugih republikah FLRJ zaposlenih že lepo število slepih kot telefonisti ter kot delavci v raznih vrstah industrije. Spleha tkalka dela na dveh strojih in uspešno temkuje z zdravo delavko.

V tovarni "Lek" so slepe delavke med najpridnejšimi

V tovarni "Lek" so zaposlene slepe delavke. Vsako jutro se

svoje vzorne mladinske in pionirske organizacije.

Na razstavi, ki so jo priredili letos spomladi ob tridesetletni ustanovitvi Zavoda za slepe v Sloveniji, so v enem samem kratkem stavku zapisali svoje imena, iskreno izpoved:

"Sele osvoboditev nam je prinesla življenje!"

Razstavljeni mojsterski izdelki so to izpoved v celoti potrdili. Tam je razstavila Mara Blejčanka svoje pletenine. Krasne izdelke z večbarvnim norveškim vzorcem. Mara stalno dela za moderno trgovino "Dom", ki prodaja domače izdelke. Toda ne le Mara, tudi druga dekleta v Zavodu za slepe so prave mojstrice v izdelovanju pletenin v vpletanju norveškega vzorca. Vsak večer sedajo k pletenju. Da hitreje mine čas, odpro radio, ki jim približa svet. Pod njihovimi prstimi na nastajajo prelepi vzorci raznih barv, ki jih same ne bodo nikoli videle in ki so na razstavi tako navdušili obiskovalce.

Toda ročno delo ni edina umetnost, ki jo znajo ta dekleta. Vse so strokovnjakinje tudi v kuhi. Nekatere znajo izborno napraviti "nudelee". Testo razvajajo tenko kot papir. Druge znajo mojstrsko vkuhavati, pravljati omake, razne narezke, torte in razno drobno pecivo. Ne bi se prestrašile sestaviti najbolj komplikiranega jedilnika za slavnostne prilike.

Vse poti so odprtne.

Nebčeva Pepka včasih rada sedi v klavirju. Dobra pianistica je in tudi dobra pevka. Letos je z odličnim uspehom dovršila sedemletko. Poleg tega je končala tudi strojepisni tečaj. V tedenih se bo odločila kam pojde. Morda na učiteljišče. Morda v službo kot strojepiska. Morda. Toliko je poti in nobena ji ni zaprta. Ziviljenje prijazno vabi. Z odločnim, ponosnim korakom bo stopila Pepka vanj, kakor je pred njo stopila Tomšetova Manči in še toliko, toliko drugih. "Tu sem, tu so moje roke in tu je moje znanje. Z vami hočem graditi lepošo bodočnost vsem delovnim ljudem."

(Poslano SANS-u)

IZ KANŠASA

Večkrat sem že nameraval omeniti v dopisih naše zveste naročnike in podpornike Proletarca in velika ljubiteljica in čitalnica dobrih knjig. Za Koledar ni treba vprašati, če ga bo vzel. Živita skupaj s sinom, fajmo pa je dala v njenem. V Armi živi Majk Stergar. "Kadar poteče naročnica, kar pošli še mene, ker list ne bom pustil", mi je rekel ob priliki. Majk tudi živi na majnarski penziji. Sploh je ta majnarska pokojnina storila zelo veliko dobrega. Star majnar čuti, da prejema nekaj kar je poštano zasluzil, kar je dvignilo njegov ponos in samozavest ker to ni kot je tista okrajna dobredelen podpora, ko se preiskovalec redno oglaša in pogleda celo v lonec če se morda ne kuha kakšna luksuzna jed, ki morda spada le na bogatinovo mizo. Na koncu Arme živi zvest naročnik Joe Dolanc, star 80 let. Pred nekaj leti je izgubil držico, ker pa ima pridnega sina, ki se izvrstno razume na kuhinjno in gospodinjstvo, je srečen, da se mu ni treba učit pečljive na starja leta. V Edisonu samotarita tudi zvesta druga Pete Jenko in John Dolanc. Oba starata nad 70 let. Proletarec je pri njima doma. Za Koledar mi naročata že davno predno izide.

"In kadar imaš kaj dobrega in naprednega štiva, kar prinesi naokrog", mi vselej naroča Pete. Zadnja leta sta slabega zdravja toda dobrega štiva ne opustita. Tudi v Breezy Hillu se večkrat oglašam pri Majki Fele. Strojnopolasta lomasti okrog hišice in razstrelba skalojstva stresa vso okolico. Ampak Majk se za vse to ne zmeni. "In ne pozabi prijet Koledar, kadar bodo pečenii", mi je naročil. Dobiva nekaj pokojnine in druge podpore, pa za silo gre. Slabe je bilo prej, ko ni bilo ne poštenega dela niti nobenih drugih rednih dohodkov.

In ko se pelješ mimo hišo, kateri je splošno znano "da ima pod palcem", da bi veliko ložje odrinili dolar za delavski list ali knjigo kot pa ta, ki je brez stalnega dela in zasluga že prej let, se ti usiljuje misel zakaj je ta svet tako "čudno ustvarjen".

— Anton Shular.

SANS ima nov urad

Slovenski ameriški narodni svet (SANS) se je preselil iz svojega prejšnjega urada, ki je bil na 3424 W. 26 St. v Chicagu, na 3884 W. 26th St.

Naslavljajte v bodoče vse, kar se tiče SANSa ter njegovih različnih akcij na — kot že omenjeno — SANS, 3884 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

SANSov novi urad ima tudi drugo telefonsko številko: Lawndale 2-8977.

ČASNIKARSTVO

Zbral in spisal Zvonko A. Novak

(Nadaljevanje)

Ko so se v Ameriki učvrstili tedenki, so jih v večjih krajih izpodrinili listi, ki so izhajali po večkrat na teden. To se je prav vidno poznalo šele potem, ko je ameriška revolucija ustvarila veliko potrebo za boljšo in srežjo poročila. Po velikih mestih so neodvisni politedniki tvorili le prehod k dnevnikom. Samotam, kjer je prišlo že kasno do dnevnikov, so se časnik, ki so izhajali po dvakrat ali trikrat na teden, vzdržali dalje časa.

V življenju našega časnikarstva izvaja kakor v razvoju vseh druge družabne priprave orodje, ki se uporablja v vsakem razvojnem stanju, zelo velik vpliv na kakovost in značaj njezine zgradbe. Z izpremembo osnovne tvarine in načinom se izpreminja tudi ekonomija priprave same in priznavanje v ekonomskih vzorcih postopanja privede prej ali slej k prilagoditvi v drugih narodnih šegah in načinu.

V fizični podlagi zgodnjih časnikov so bile izpremembe v značaju tiskarskih strojev in potreščin manj značilne kakor pa one v njihini razpoložljivosti. Se v začetku devetnajstega stoletja — polčetrto stoletje po Gutenbergovi iznajdbi premičnih črk — je n. pr. ostalo mehanično postopanje v tiskanju skorocelca neizpremenjeno. Gutenberg bi se v kaki ameriški tiskarni l. 1800. kaj kmalu počutil kakor doma. Črke so se izpremenile le malo. Papir se je pridobival skoro domala na isti način, a ni bil tako dober kakor tisti, na katerega je Gutenberg tiskal svoje slovito sv. pismo. Tiskarji so l. 1475. v Mainzu na Nemškem nadili na enem stroju 600 odstotov na dan; tiskali so 300 listov na obe strani z naporom dokajne človeške energije. Ko je napočil devetnajsto stoletje, je 200 odstotov na uro že pomenilo višek uspešnosti v tiskarski mechanizaciji. Tedaj so bili v rabi še vedno ročni tiskarski stroji.

Tiskarski stroj petnajstega stoletja je bil podoben navadni vinski stiskalnicam. V dolgi vrsti let se je le malo zboljšal. V bistvu je ostal vedno isti. Malo pred l. 1798. so nadomestili lesene dele z železnimi in kmalu nato je bil ves stroj iz litega železa. Ta izdelek je tiskal bolje, a je terjal več človeške sile.

Ameriški tiskarji so le z veliko težavo dobili ta zgodnji tiskarski stroj. L. 1750. je začel neki Christopher Sower v Ger-

mantownu izdelovati slabše posnetke angleških strojev. Z zboljšanjem tiskarskih strojev so postajali ameriški listi večji in bolje tiskani.

Pomanjanje tiskarskega papirja je delalo tiskarjem več preglavje kakor vse drugo. Neka papirnica, postavljena kmalu po l. 1690. ob majhnem potoku v Germantownu, je bila početnica velikanske papirne industrije današnjega časa.

Izdelovanju papirja vseh vrst je dala zamah ameriška revolucija. Vojaški zapisi, postavljena poročila, pamfleti, časniki in vojne potrebščine, vse to je zahtevalo papir. Zakonodaja države Massachusettsa je l. 1776. naročila odsek za javno varnost, naj v vsakem kraju nastavi ljudi za pobiranje cunja. Papir se je delal tedaj le iz njih.

Cena papirja za časnike takrat se sušala okoli poltretjega centa za funt, leta 1729. pa se je sušala okoli 22 centov za funt. In l. 1800. se je le malo znižala.

Tudi tiskarska tinta se je kaj težko dobila v početku tiskanja časnika, a ni delala tiskarjem tolikih težav, kakor so jih jim delali stroji in papir.

Spočetka ni bilo delavsko vprašanje bogve kako pereče po tedanjih tiskarnah. Pred prihodom današnjega dnevnika — prvi znani ameriški dnevnik je bil "The Pennsylvania Evening Post", ki je začel izhajati dne 24. januarja, 1775, v Philadelphia, Pa. — je povprečen izdajatelj sam zbiral in pisal novice za svoj list, sam stavljal črke in s pomočjo enega ali dveh vajencev opravil tiskanje, zgibanje in dostavljanje. Prva tiskarska organizacija se je pojavila na koncu 18. stoletja — l. 1794. Do spora med organizacijo tiskarskih pomočnikov in njihimi delodajalcem je prišlo l. 1776. Ta stavka je bila uspešna in je tudi prvi primer delavskih homatij v tej deželi.

Tujeježni časniki

Kmalu potem, ko se je v Ameriki pojavil tiskani časnik v angleščini, se je to zgodilo tudi v nemščini pa v nemščini in angleščini. Ko so začeli prihajati francoski in drugi izseljenci na ameriški tla, je bilo od l. 1780. sem čimdalje več tajeježničnih časnikov in časopisov, dokler ni tega naraščanja prekinila prva svetovna vojna, po kateri je bilo tudi priseljevanje hudo omejeno. L. 1810. je izhajalo v Ameriki 371 časnikov. Med temi jih je bilo dvajset, ki so se ti-

skali le deloma v nemščini ali

v posebnem spisu in mene bi skoro mikalo kaj takega, če bi imel zadostni časa in sredstev za zbiranje gradiva na razpolago.

Sele tik pred revolucijo so obrnili nemški listi nekaj pozornosti nase, ker so se pač po pretežni večini pečali z verskimi zadevami in posvetnih novic je bilo le kaj malo v njih. Nemški dnevni so se pojavili l. 1840., ko so začeli Nemci v velikem številu naseljevati v tej deželi.

Prvi francoski časniki v Združenih državah ameriških so prisli z vzhodnih tiskarskih strojev počeni l. 1780. Toda nobeden izmed njih ni živel daje kakor oni v Louisiani, ki je prenehal šele po l. 1820. Philadelphia je imela dva francoska časnika, ki sta izhajala po trikrat na teden l. 1793., in pa prvi francoski dnevnik "Courrier Francais", ustanovljen dne 15. aprila, 1794, tudi v Philadelphiji. "Courrier Francais", je bil tudi prvi tajeježnični dnevnik sploh v Združenih državah ameriških. Njegov tiskar je bil Peter Parent in njegova zadnja številka je bila dne 3. julija, 1798.

Ker so začeli Slovenci naseljevati v Ameriki šele bolj proti koncu preteklega stoletja, je seve tudi njihino časnikarstvo začelo nastopati šele tedaj.

V to poglavje bi sodila podrobna analiza naših časnikov in našega časnikarstva. Ker pa je nekaj takega najti že v Ameriškem družinskem koledarju, naj omenim le to, da se je naše novinarstvo v tej deželi pojavilo s prvim slovenskim časnikom v Ameriki, z "Ameriškim Slovencem", ki je jel izhajati v Chicagu dne 3. septembra, 1891. "Glas naroda" je dve leti mlajši in velja za prvi slovenski dnevnik v Ameriki; dnevno je začel izhajati l. 1902. Proletarje je začel izhajati l. 1906 in je že dolgo najstarejši slovenski list v tej deželi, ki se ni menjal gospodarja.

Razlike v časnikarstvu

Zelo velike razlike je opaziti v razvoju časnikarstva po različnih delih sveta. Celinska žurnalistika v Evropi se kaj močno razlikuje od one na Angleščem, a tudi ta je povsem drugačna kakor ameriška. V evropskih novinah ni novica bogve kako ve-

liko posebno. Ona zavzema tam le podrejeno mesto. Knjegne in dramatične kritike pa politične razprave so na prvem mestu; podlistek ali felton je zelo popularen in važen del vsega časnika. Literarna odličnost, prepletena z duhovitostjo, je prevladujoča značaj evropskega novinarstva.

Angleško časnikarstvo je težje in podjetnejše v novicah. S posebno temeljitostjo obdelava mednarodno politiko in vojna vprašanja. Nima pa raznovrstnosti, pestrosti in žahavnosti ameriškega tiska, ali je v svojem izbranem in bolj omejenem območju veliko popolnejše od ameriškega. Njegova poročila o parlamentarnih postopanjih in važnih političnih, družabnih in znanstvenih sestankih so obsežna in inteligentna. Njegove razprave se odlikujejo po svoji trdnosti in poučnosti.

V živahnosti, pestrosti in podrobnosti pa raznovrstnosti novic — domačih in iz vseh kotov sveta —, potem v poudarjanju, razkazovanju in prevladovanju osebnega nadaha pa nima ameriško novinarstvo para na svetu. Toda ne prekaša pa in dostikrat niti ne dosega angleškega tiska v predočevanju velikih dogodkov.

Lahkota je prevladujoč znak ameriškega tiska. Prav lahko je opaziti in čutiti v vseh naših časnikih in časopisih prizadevanje, ki teži za tem, da se izognije težki globokoumnosti. Ameriško časnikarstvo je vihrovno, površno, lahkoumno, slikovito, kar ga spravi večkrat v vede prave ameriške umske mahedavosti. Morebiti bo javni okus, ki se tako razvedava in goji, vsaj delno razložil, zakaj nimamo v Ameriki razen par častnih izjem nobenih globokoumnih in mojstrskih tednikov in čemu se ameriški mesečniki večinoma posvečajo povestništvinu in lahkim snovem. V Združenih državah imamo pa vsekakor izvrstne strokovne časopise, ki razovedajo zahtevo po raziskovanju in skrbni obdelovanju posebnih predmetov. Toda razen teh neposrednih predstavnikov ogromnih materialnih podjetij v naši deželi se stremljenje našega časnikarstva nagiba k lažjim snovem.

Ameriška žurnalistika ni več to, kar je bila nekdaj. Več nima tistega osebnega nadaha, ki ga je imela pred dobrimi petdesetimi leti. Greeleyjevega duha ni več v njej. Stara šola je šla. To pa ne morda zato, ker bi nam manj-

kalo tako izrazitih oseb, nego za to, ker so se izpremenile razmere. V neizmerno širšem obsegu in ob veliko večji zahtevi je današnji časnik izdelek ali plod velikanske organizacije in cele armade odličen pisateljev in pisateljic. Starejše časnikarstvo je bilo večinoma politično pamphletovo, med tem ko je novejše popolno zrcalo vsakdanjega življenja in nobena posamečna oseba ni tako velika, da bi mogla vreči svojo senco čez njegovo velikansko lico.

Ameriško časnikarstvo uživa največjo svobodo na celem svetu. In čeprav se ob njej dostikrat pogreze v nižinsko blato, se vseeno priznava za najzadnejšo obrambo pred politično in upravnim pokvarjenostjo pa za najboljšo trdnjava zoper socijalno in trgovska maloprodajstvo, ki postane javno hudodelstvo.

(Konec)

Zivilski problem po svetu vsled naglega višanja prebivalstva

(Konec s 1. strani)

dolarje, te pa dobi edino ako more v tujino prodati industriale izdelke in razno drugo blago.

Vzrok naglega naraščanja prebivalstva po svetu je tudi silno izboljšanje zdravstva. Umrljivost med dojenčki je moderna higijena ter medicinska znanost izredno značilna. In iz istega vzroka je zvišana tudi povprečna življenska doba. Kužne bolezni se le še redkotko pojavijo — večinoma med najbolj primitivnim, od lakote in nesnaga izčerpanim ljudstvom. A še v njih se zdravnikom kmalu posreči kužne bolezni omejiti in zatreći. V drugi svetovni vojni se je kuga parat pojavila v Indiji in enkrat v Egiptu.

V omenjenem odseku OZN so izračunalni, da je dve tretjini ljudi po svetu podhranjenih, večinoma v Aziji. Na Kitajskem in v Indiji nastane bodisi vsled nizvodnje ali pa uničenje le-te tolikšna lakota, da umre vsled gladu stotisoče, pa tudi milijone ljudi.

Vnjam ponot lažko take kastrofe omili in to je vse. Tako so storile npr. Zed. države v času strašne suše in lakote v Sovjetski zvezdi po prvi svetovni vojni. Toda valič tez sunzanji pomoci je lakota ugonobila takrat veliko sovjetskega prebivalstva.

Moderne agrikulture države, med katerimi je sedaj šteta tudi Rusija z Ukrajino, si v uimah pomagajo z rezervami. Posebno velike so zitne zaloge.

Poleg severne Amerike imajo velike možnosti za zvišanje poljedelskih produktov Brazilija in Argentina in pa tropični kraji v Afriki in Ameriki.

Izračunalni so, da se bo moralno produkto do leta 1960 zvišati, ako hočemo dohajati višanje prebivalstva — nekatere nad 100 odstotkov.

Pridelek sadja in sočivja bo treba do omenjenega leta zvišati 163 odstotkov, mlečne izdelke 100 odstotkov, mesa bo treba do takrat 46 odstotkov več, maščobe 34 odstotkov, žita 21 odstotkov in sorazmerno razne druge produkte.

Z moderniziranjem agrikulture v vseh deželah in s povečanjem obdelane zemlje bo to dosegljivo. Kajti veliko jo je še pusti in zapuščene. Tudi z irigacijo se bo spremeno stotisoč akrov v rodovitva polja. Veliko pa se bo glede živilskega problema doseglo, kadar bo svet dostopnejši načelu vzajemnosti kot pa je sedaj.

Ne bo dolgo, ko bo Nemčija spet vodilna država v Evropi

(Konec s 1. strani)

Novi tajh v zapadnem omrežju

Prva točka ameriške vnanje politike v Nemčiji je dovršena. Rešena je za kapitalizem, dobila je svojo ustavo, izvolila si parlament in ima sedaj vlado, ki je konservativna, torej povsem po okusu naših mednarodnih bankirjev ter kartelov.

Treba pa je bilo v to dobiti pristanek Francije. Dala ga je 27. novembra s precejšnjo večino glasov s tem, da je odobrila predlog vlade, ki določa, da se zapadno-nemško v publico sprejme v zapadni blok — namreč v Marshallov plan za ekonomsko obnovbo. Ta sklep francoske zbornice seveda ne pomeni, da je odobrila tudi militariziranje zapadne Nemčije. A prav

gotovo bo to storila pozneje. Sicer pa se Nemčija lahko spet postavi na svoje noge na način kakor še je pod Hitlerjem. Ameriški poveljniki menijo, da bo to bodo Nemci in Francozi shajali skupaj pri konferenčnih mizah ter se na ta način spriznili.

Kam merijo sovraštva Nemcov?

Ameriški državniki in strategi so mnenja, da se oborožene Nemčije zapadu ne bo treba batiti, ker goji željo maščevanja nad vzhodom. Namreč nad Poljsko in Rusijo. Ti dve sta ji vsele vzhodno Prusijo, Slezijo, pristaša ob Baltiku in pomaknile mejo skor do Berlina. Vsak Nemec spet hrepeni mejo dajti tja kjer je bila in ob enem si podvredno Poljsko in Ukraino.

Take nade je gojil kajzerjev režim in jih uresničil, dokler ne bo porazil. Enako Hitler, dokler mu niso porušili strop nad glavo.

Kar se Francije tiče, jo nemški nacionalisti mrzne ne samo iz imperialističnih nagibov temveč tudi vsled prezira, Dasi so Francozi zelo kulturen narod, po mnemu "čistokrvnih" arjev v raju so manjvredno "pleme". Zraven hočeo Nemci nazaj Alzaci in Loreno, Saar in pa Porurje popolnoma pod svojo oblast in v last.

Srd Nemcev je torej naprej še vedno proti vzhodu in proti zapadu. Da-lj bodo Zed. države mogle usoglasiti tako Nemčijo z zapadnim svetom, je vprašanje. Uspele so le toliko, da so jo obvarovali za privilegije in ustvarjene so v nji vse možnosti za obnovitev militarizma.

Skrb za delo in kruh

V kapitalistični družbi je skrb za delo in kruh delavcu neprestana spremiševalka. Odgnana bo šele, ko zmaga socialistična misel in bo zgrajen nov gospodarski sistem, v katerem bo delo v kruhu vsakemu zasiguran.

RAZGLASAJTE RESNIC

Ko "Proletarca" precitate, izročite ga sosedu ali prijatelju,



OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost.
Ako vam lahko postrežejo enako
dobro kakor drugje, zaslужijo, da
jih patronizirate! Povejte jim,
da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

<h2

After Sixteen Years

Latest statistics issued by the Federal Government reveal that here in these wealthy United States of America there are four million families who are forced to exist on incomes of \$1,000 or less. The figure is 9.6 millions when incomes of \$2,000 or less are considered.

Certainly, no family can live in safety, decency and health on such incomes.

However, the point we want to make about such statistics is not that they reveal a woefully-large population of underprivileged Americans; that needs no argument.

What we do think needs to be stressed is that these are the conditions that prevail more than 16 years after Franklin D. Roosevelt's New Deal caused people to hope that such degrading living standards would soon be ended.

When F.D.R. spoke eloquently of the fact that a third of the people were ill-fed, ill-clothed and ill-housed, the spirits of millions were lifted. But present facts show that earlier optimism was unjustified.

Since the promise of New Deal emancipation from poverty was first sounded there have been many changes. Especially in the field of hourly wage rates workers appear to have benefitted. Families who today are receiving \$1,000 or less probably had incomes of little more than half that amount when Roosevelt made his challenging announcements.

But the change is only superficial. \$1,000 today buys scarcely as much as \$500 bought back in the aftermath of the 1929 depression. Workers get more dollars. But they are no better off.

Surely the right thing has not been done to abolish social inequities and degrading poverty.

The error — to use a charitable word — was in permitting the private-profit system to continue as the American way of life; in allowing the means of wealth-production to remain the possessions of a few people. Because of that "error," and in spite of wage gains won by organized workers, one third of the people are still ill-fed and ill-clothed, while even more Americans than before are searching in vain for housing that they can afford to rent or buy.

Only a Socialist economy can provide abundantly for everybody. For only Socialism aims at abundance for use. Capitalism, now as always, is motivated by the profit of owners and inevitably develops inequalities and poverty.

"We planned it that way," F.D.R. once said in pointing boastfully to what he thought were better living conditions for the people. Well, the best laid plans of mice and men and paternalistic presidents are doomed to failure so long as owners exploit workers for private profit. The Socialist plan is the only one that will enable everybody to enjoy a proper share of the wealth that this resourceful nation is capable of producing.

—Reading Labor Advocate

THE LAST WORD

By Duffy

Another bit of wisdom from a man greatly endowed with wisdom is that offered by George Washington. He said so many years ago "don't give advice without being asked, and when you are asked to give advice, do it briefly."

Like a stone thrown across the water, which cannot be brought back, neither can a word uttered in haste or anger.

"Let us stand by our duty fearlessly and effectively. I am not bound to be true. I am not bound to success, but I am bound to live up to the light." —Abraham Lincoln.

Even if you don't succeed in reaching the high goal which you may set for yourself, you'll develop a lot of muscle and brain striving for that goal.

"Blessed are they who have nothing to say—and cannot be persuaded to say it." —James Russell Lowell.

It was Mark Twain who pointed out that the man who does not read good books isn't one whit better off than the man who can't even read.

And then that brings to mind the complaint of the man who had no shoes. He quit complaining when he saw a man who had no feet.

If you've ever needed a friend, you'll know that the time to make friends is long before you need them.

It is extremely unlikely that any man made much capital of throwing mud at a fellow creature. Mansions in the sky were not built by mudthrowers.

No bank closes its daily business without first positively checking and balancing its books, which isn't a bad principle for most of us to follow in our daily lives.

Men are measured in our spiritual life these days. It is not how did he die? But how did he live his life? It is not what did he gain or accumulate, but what did he give to the world?

In this great and free America, it is interesting to note that 4,000,000 children of school age are NOT in school.

Haste makes waste, but it's also true too time waits for no man.

RUSSIANS AND THE A-BOMB

As we have repeatedly said in this paper, we of the Western democracies have very little solid ground of morality to stand on when it comes to possible future use against us of the atomic bomb. We were the first to use this terrible weapon, in a war almost won and against an enemy nearly ready to toss in the towel. Stuart Chase, writing in the September PROGRESSIVE, proves conclusively that U.S. government's experts on the Japanese people's morale reported, long before the dropping of the atomic bombs, that Japan was cracking and ready to surrender by the fall of 1945. Our military disregarded this evidence, and ordered the cruel burning of 80,000 people (including women and children) in Hiroshima.

In the face of the evidence on Japan being near surrender, all the twaddle about the atomic bomb "saving Yankee lives" falls into dust.

Against such a background of a moral lapse by a system, and a nation, founded on honesty, equality, and respect for human rights, we have a good reason to be scared of ruthless totalitarians now also possessing this terrible weapon. The atom bomb, in Communist hands, is about as "safe" as was a machine gun in the hands of John Dillinger or a "Baby Face" Nelson.

But there is one ray of hope: As ruthless, as they are, the Russian rulers are no fools. In the face of sure and instantaneous reprisals in kind, they are not so likely to start an atomic war against the United States.

Similarly, any trigger happy brass hats of U. S. or of the rest of the Western world, are not now so likely to toy with ideas of a "preventive" atomic war against Russia.

After all, maniacal Adolf Hitler refrained from using poison gas, even when it was obvious that he was a doomed, corner rat! Fear of reprisals in kind may be merely a synthetic conscience, but it can be a very effective one.

The Cooperative Builder

Big 'Gyp' on Income Taxes

Here is a striking example of the way the very rich "gyp" Uncle Sam on income taxes. Mrs. Eleanor Louise Patenotre, widow of a one-time French ambassador to Washington, went into Federal court in Philadelphia and turned over a check for \$2,000,000. The judge could have sent her to prison for five years, but because of her age he turned her loose.

Uncle Sam has a lien on about \$3,400,000 of Mrs. Patenotre's cash and securities deposited with J. P. Morgan & Company. This is to satisfy additional tax claims amounting to approximately \$3,000,000.

Altogether the little lady is charged with having deprived her government of about \$5,000,000.

Mrs. Patenotre is the daughter of James Elverson, once publisher of the "Inquirer" in Philadelphia. She inherited the controlling interest. She sold her holding for \$10,500,000 and attempted to conceal her profits through a deal with her son.—Labor.

The real object is to take account of stock, to study the facts and to look forward future action. For the end is not yet.

Just as the "social security" allowances that came from the Roosevelt New Deal never were adequate and constantly lost value as rising prices reduced their buying power, so it is almost certain to be that the larger amounts that are now secured by union action—and that soon will be provided by changes in the original law—likewise will fall short of doing a complete job.

The struggle for security will have to go on, and on, and on so the majority—reject the socialized society that Socialists advocate and endorse a privately-owned economy under controls which are as necessary to the preservation of the private profit system as they are to the day-to-day survival of old workers, whom mass production employers are glad to drop from their payrolls.

Take responsibility. Absorb frustration and failure without becoming bitter. Show devotion, effort and love to something beyond yourself.

I know there are no errors, In the great eternal plan, And all things work together For the final good of man. And I know as my soul speeds onward,

In its great eternal quest, I shall say as I look back earthward, Whatever is—is best.

THE MARCH OF LABOR



REFLECTIONS

By Raymond S. Hofes

It is not surprising to discover that many workers, including some union officials are viewing the recent pension "victories" in the auto and steel industries with a rather dubious enthusiasm.

To begin with, the amounts which workers will receive when they are no longer able to work will not be enough to meet the needs of an aged couple. While a hundred dollars a month (less in many cases) will be better than nothing, and more desirable than the soup kitchens, poor houses, food vouchers and callous direct aid based upon need and circumstances through which public charity has evolved to its present state, the pensioners will be getting less than is necessary for a decent and independent old age.

Secondly, it is not true that the full amount of the "pensions" will be financed by the corporations involved, since the employer will have to provide only for the difference between what their employees receive in Federal "social security" checks and the gross amount they are to receive under the schedule recently agreed upon. So it is foolish to argue that workers are not helping to finance their own old-age incomes. They are!

It is not to belittle Walter Reuther or Phil Murray or any other union leader that the above exceptions are noted. They probably did as well as could be expected at this time in an economy that is geared to private ownership of the nation's industries and the people's jobs.

The real object is to take account of stock, to study the facts and to look forward future action. For the end is not yet.

Just as the "social security" allowances that came from the Roosevelt New Deal never were adequate and constantly lost value as rising prices reduced their buying power, so it is almost certain to be that the larger amounts that are now secured by union action—and that soon will be provided by changes in the original law—likewise will fall short of doing a complete job.

The struggle for security will have to go on, and on, and on so the majority—reject the socialized society that Socialists advocate and endorse a privately-owned economy under controls which are as necessary to the preservation of the private profit system as they are to the day-to-day survival of old workers, whom mass production employers are glad to drop from their payrolls.

Take responsibility. Absorb frustration and failure without becoming bitter. Show devotion, effort and love to something beyond yourself.

I know there are no errors, In the great eternal plan, And all things work together For the final good of man. And I know as my soul speeds onward,

In its great eternal quest, I shall say as I look back earthward, Whatever is—is best.

Want to know how to live effectively and better? Here are the rules set down by Dr. H. L. Appel of the University of Pennsylvania:

Don't aim only for happiness. There are other things in life. Don't shirk work. Do things that need to be done. Get along and co-operate with others.

Take responsibility. Absorb frustration and failure without becoming bitter. Show devotion, effort and love to something beyond yourself.

In this great and free America, it is interesting to note that 4,000,000 children of school age are NOT in school.

Only a Few U. S. Families Benefit From Earnings of Corporations

Propagandists for corporations like to give the impression stock ownership is so widespread in the United States that nearly everyone shares in the profits of industry, or suffers when those profits are taxed.

However, a study of the assets of typical American families, or "spending units," made for the Federal Reserve System by the University of Michigan, gives a different picture. This study published in the latest issue of the Federal Reserve "Bulletin," shows that only 8 per cent of all families own any corporation stock.

Of that 8 per cent, less than half, or about one family in 25, has as much as \$1,000 worth. Even if their stocks paid 6 per cent dividends, a family with \$1,000 invested would rarely get over \$60 a year, which would not buy much.

Another fact disclosed by the study is that well over half of the corporation stock owned by individuals is in the hands of a small group of families, less than 1 per cent, with holdings of \$25,000 or more.

Lawyers Win Jurisdictional Dispute

We enjoy poking fun at the "Lawyers' Union," not because we don't like lawyers, but because most of them are very critical of labor unions. So here we go again:

"Lawyers versus accountants" is the headline on a business magazine article. It tells how Bernard Bercu, a New York City "certified public accountant," charged a corporation \$50 an hour for his services as a "tax consultant."

For years after the income and corporation tax went into effect, American citizens who felt they needed advice could consult almost anyone.

But when accountants like Bercu began to get \$50 an hour and more for tax advice, lawyers all over the country "took another think." As a "test case," the New York County Bar Association prosecuted Bercu for "practicing law without a license."

The New York State Society of Certified Public Accountants, a branch of the "Accountants' Union," rushed to Bercu's defense. Big money was at stake, and the battle was on between these two "unions" of college-trained "professional men."

Now the lawyers are glad, and the accountants sad, because a court judge, who is a member of the "Lawyers' Union," rendered a decision practically putting the accountants out of the "tax consultant" business in New York State. Similar battles are expected in other states.

'King Canute' and Chronic Illness

Whether or not he so intended, Dr. Leonard A. Scheele, chief of Uncle Sam's Public Health Service, made a good argument for President Truman's "health insurance" plan.

Surveys have shown, Scheele said, that 976 persons of each 1,000 "have some disease or defect," such as "anemia, diabetes, faulty vision, hearing loss, glaucoma, heart disease, high blood pressure, tuberculosis and syphilis."

If these and other ailments were discovered and treated promptly," Scheele continued, "not only would lives be saved, but prolonged illness and invalidism would be prevented."

"The prevention of chronic illness is the greatest health problem that this nation faces today. Without prevention, our efforts to halt the rising tide of chronic illness will be no more effective than was King Canute's command to the stormy seas."

How can chronic illness be prevented, so long as millions of Americans cannot afford to see a doctor when they are near death's door, let alone to get an all-round "physical check-up" before it is too late?

Price of Milk Sour to User

Why does milk cost so much?

Business would have you believe it's because farmers are getting rich at the expense of workers.

But what are the facts? A Senate Agriculture subcommittee has been looking into the milk situation. And it has discovered that profits of the big dairy companies have doubled and tripled since the end of the war.

Look at these figures:

The net profits of The Borden Co., which controls more than one-fifth of the dairy industry, were almost \$10 million in 1944. Last year, they totaled nearly \$19.2 million—almost double the 1944 figure.

In 1944, the profits of the Beatrice Foods Co., another big dairy concern, were \$1.7 million. But this year the net profits will be about \$4.8 million—almost triple the 1944 profits.

How Bankers Grow Rich

A grizzled old banker in a rural town was being interviewed on his successful career.

"How did you get started in the banking business?" he was asked.

"Twas simple," he replied. "I put up a sign sayin' 'Bank.' A feller came in an' gave me \$100. Another came by with \$200.

"An' sir, by that time my confidence had reached such a p'int that I put in \$50 of my own money."

FASCIST-LIKE PROPAGANDISTS BUSY AS EVER IN THE UNITED STATES

With the problems of Communism so much in the news today trade unionists often forget that Fascist-like right-wing propagandists are as busy as ever in the United States.

Rep. Sidney R. Yates (D., Ill.) reports that the Americanism commission of the Illinois Department of the American Legion has listed some of the worst right-wing groups. Most of them use race-baiting and "hate" techniques.

So watch out whenever you see propaganda from any of the following organizations:

Christian National Crusade, Christian Nationalist Party and Patriotic Tract Society are all run by the notorious rabble-rouser Gerald L. K. Smith. Smith also publishes the violently anti-Semitic Cross and Flag magazine.

Citizens Protective League is a rallying point for German Bund and native Fascist elements.

National Economic Council is an outlet for much reactionary business propaganda. Its leader, Merlin K. Hart, has a long anti-Semitic record.

National Action League works closely with the National Blue Star Mothers and Gerald L. K. Smith.

Pro-American Information Bureau is a clearing house for hate literature.

Protestant War Veterans is a one-man organization publishing anti-Semitic and anti-Catholic papers.

Constitutional Educational League publishes thousands of and magazines.